EDITORIAAL

Grensbenadering

God and the soldier we adore...
in times of crisis, not before!

Elders in deze *Militaire Spectator* vindt u een artikel van D.J. Krijger, die terecht begrip vraagt voor voedselveiligheid onder operationele omstandigheden. Immers, aandacht voor de veiligheid van het personeel op de werkplek wordt in veel landen in toenemende mate wettelijk en daarmee dwingend voorgeschreven. De goede bedoelingen van de wetgever maken regelmatig dat beperkingen worden opgelegd aan werkgevers en dus ook aan Defensie. Maar hoever kan men daarbij gaan zonder – direct of indirect – de militaire effectiviteit te schaden? Dit editoriaal beoogt grenzen van wet- en regelgeving in relatie tot militaire effectiviteit af te tasten.

In 1999 werd in de omgeving van Nederlandse troepen in Kosovo in lucht en bodem een geringe mate van asbestverontreiniging geconstateerd. De gemeten asbestwaarden lagen iets boven de Nederlandse norm, die ongeveer honderd keer strenger is dan de Europese. De publieke opinie noopte nationale bestuurders tot actie en het Defensie Crisis Beheersingscentrum (DCBC) reageerde vastberaden: het Geniehulpbataljon moest zijn humanitaire hulpoperatie staken en verhuisde tijdelijk naar een milieu-veilige omgeving in Macedonië, terwijl het besmette materieel werd schoongemaakt en de rode Kosovaarse aarde werd afgedekt met steenslag en werd besproeid met zogenaamde canauba-was.
De schoonmaakactie duurde in totaal ongeveer zes weken, kostte veel geld en circa 40.000 mensdagen werk. Het Duitse geniebataljon nam het operationele handwerk in de tussentijd over. Daarna deed onder KFOR-militairen het grapje de ronde dat als je de Nederlanders uit Orahovac weg wilde hebben, je eenvoudigweg het gerucht moest verspreiden dat er asbest lag.

Het is vanuit het oogpunt van personeelszorg een goede zaak dat wetten en regels op het gebied van milieu en arbeidsomstandigheden ook van toepassing zijn op militairen. Defensie heeft in dit kader met steun van VROM een Defensie Milieu Beleidsplan opgesteld, waarin onder andere is aangegeven dat de krijgsmachtdelen in 2003 dienen te beschikken over een certificeerbaar milieuzorgsysteem.
Natuurlijk is dit een loffelijk streven. In normale situaties dienen in het algemeen gesproken kosten noch moeite gespaard te worden om de arbeidsomstandigheden van het personeel te optimaliseren. Maar, nogmaals, hoever moet je in deze – overigens uitermate complexe – materie gaan? Dat dergelijke wetten en regels moeten gelden in kazernesituaties in volle vredestijd in Nederland zal niemand bestrijden. Maar moeten ze ook onverkort gelden bij oefeningen?

En wat te doen bij inzet bij multinationale vredesoperaties? Moet het bijvoorbeeld zo zijn dat een zich ontplooiende multinationale brigade opmarcheert en dat de Nederlandse eenheden van die brigade vooraf worden gegaan door personeel in witte pakken, dat tussen de mijnen en ongesprongen projectielen op zoek gaat naar al dan niet miniscule besmettingshaarden, terwijl de kogels je ook nog eens om de oren kunnen vliegen? En moeten commandanten voorafgaande aan zo'n actie ontheffing vragen van het rijtijdenbesluit? Natuurlijk moeten er bij oefeningen sanitaire voorzieningen worden getroffen. Betekent dit echter ook dat commando's dus altijd bij oefeningen een mobiel toilet moeten

meezeulen, ook als ze niet gezien mogen worden? Moeten de nationale regels van de Warenwet en de daarvan afgeleide Algemene Maatregelen van Bestuur ook voor de veldkeukens in Kosovo gelden?
Welke risico's mag het personeel tijdens inzet lopen en hoe groot mag de spagaat zijn die een commandant moet maken bij zijn parallelle afweging tussen aanvaardbare risico's voor zijn personeel, het voldoen aan zijn opdracht, het behouden van internationale geloofwaardigheid en het in acht blijven nemen van de nationale en internationale wet- en regelgeving? Hoe ver mag hij gaan met zijn eigen interpretatie van de soms bureaucratistische (sic!) regels? En in welke mate worden zijn *on-the-spot* beslissingen ook achteraf gesteund door zijn superieuren in het veilige Nederland?

Waar gelden nu welke regels en wie heeft de bevoegdheid te beslissen of en in welke mate van dergelijke regels kan en mag worden afgeweken?

Vroeger was het gebruikelijk dat voor dergelijke wet- en regelgeving bijna standaard een uitzondering werd gemaakt voor Defensie. Dat dit tegenwoordig afhankelijk gemaakt wordt van de situatie en per wet of regelgeving dient te worden bezien, kunnen wij ons ook nog voorstellen. Maar inmiddels is het *trendy* geworden om de uniciteit van het militaire beroep stelselmatig te ontkennen en Defensie te beschouwen als een 'normaal' departement. Deze kwalificatie rechtvaardigt dan kennelijk milieu- en arbobeleid zoals hiervoor vermeld.

'Eén gek kan meer vragen dan honderd wijzen kunnen beantwoorden' is in dit geval niet de dooddoener waar we als redactie op zitten te wachten. We realiseren ons echter ook dat de antwoorden op bovenstaande vragen en prikkelende opmerkingen niet altijd even gemakkelijk zijn te geven. De vragen zijn 'uit het militaire leven gegrepen'; veel commandanten worstelen met dit probleem. Deze vragen zijn bedoeld om tot nadenken te stemmen over de grenzen van nationale wet- en regelgeving bij de uitoefening van het militaire beroep in situaties waarbij het er om gaat in (vaak internationale) crisissituaties en onder tijdsdruk maximaal militair effectief te zijn. Dit soort situaties dient bij het ontwerpen van wet- en regelgeving te zijn voorzien, zodat in die zelfde regelgeving ook de uitzonderingen daarop kunnen worden beschreven. Internationale (in ieder geval Europese!) harmonisatie van wet- en regelgeving is eveneens vereist. Bewindslieden en beleidsmedewerkers van Defensie dienen in dit voortraject van wet- en regelgeving op deze aspecten meer dan in het recente verleden gespitst te zijn, opdat militaire commandanten zich beter kunnen voorbereiden op besluitvorming in crisissituaties, en zo beter in staat zijn tot een zorgvuldige afweging van belangen ter plekke te komen. Hierdoor staan zij sterker bij een eventuele toetsing achteraf en is tevens de zo dringend noodzakelijke rechtszekerheid voor het personeel bij inzet gewaarborgd.

Militairen en overig Defensiepersoneel kunnen veel, maar soms is er hulp nodig van anderen: een vooruitziende blik bij het ontwerpen van beleid, wet- en regelgeving (ook toepasbaar in crisissituaties), het zorgvuldig invullen van de noodzakelijke randvoorwaarden (personeel, materieel en financiën), oog voor feitelijke omstandigheden en ten slotte garanties voor militaire effectiviteit. Opdat wij dit niet vergeten!